

De hoofddirecteur van het
Rijksmuseum
prof. drs. R. de Leeuw
Postbus 74888
1070 DN AMSTERDAM

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
10 september 2001	DCE/01/47376	R. Tiggelman	
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Maatschappelijk debat Rijksmuseum		4553	

Geachte heer De Leeuw,

In reactie op uw brief van 10 september jl. over het in tal van fora gehouden maatschappelijk debat over Het *Nieuwe* Rijksmuseum, bericht ik u graag als volgt.

Vanaf het begin dat ik mij bezighield met de vernieuwing van het Rijksmuseum, heb ik benadrukt dat de totstandkoming hiervan alleen mogelijk is wanneer dit op basis van een breed maatschappelijk draagvlak wordt gerealiseerd. Het Rijksmuseum, als boegbeeld van ons nationaal museumbezit -door u terecht de Nationale Schatkamer genoemd- is er immers voor iedereen. Dat betekent dat iedereen aan de discussie rond de totstandbrenging van het nieuwe Rijksmuseumconcept moet kunnen deelnemen. Tot mijn vreugde is zo'n debat op uitgebreide wijze en op veel plaatsen gevoerd. Er is een architectuurdebat gevoerd, maar ook in kringen van het onderwijs en van culturele minderheden is volop gediscussieerd over Het *Nieuwe* Rijksmuseum. En er zijn twee grote publieksdebatten geweest. De media hebben aandacht besteed aan het debat. Ook heeft het debat veel scribenten geïnspireerd. Al deze resultaten geven mij de indruk dat het debat een succes geworden. Het heeft het Rijksmuseum veel vruchtbare ideeën opgeleverd. Het heeft mij gesterkt in mijn ideeën over toegankelijkheid, zichtbaarheid en participatie.

Van de vele onderwerpen die in de debatten aan de orde zijn geweest of nog zijn, is die van de voorgestelde integratie van kunst en geschiedenis het meest prominent geweest. Niet onverwacht: al in een vroeg stadium was door de Raad voor Cultuur een stevige kanttekening geplaatst bij dit onorthodoxe voornemen. Er is door mij toen iets gezegd, er is door u gereageerd.

De grote winst van het maatschappelijk debat is dat nu duidelijk is geworden wie precies over dit voornemen twijfelen, wie dit onderschrijven en waarom. Thans staat vast dat de integratiegedachte in grote lijnen door geschiedkundigen wordt omarmd, terwijl in de reacties van kunsthistorici nog enige scepsis doorklinkt. Door u zal de suggestie uit het debat om een proefopstelling voor de gemengde presentatie te maken, worden gevolgd. Ik heb u al eerder laten weten dit een goede zaak te vinden en de stelling 'mengen waar het kan, scheiden waar het moet' graag als praktijkvoorbeeld te willen toetsen.

Inmiddels is door mij aan de Raad voor Cultuur advies gevraagd over de rol van Het Nieuwe Rijksmuseum bij de presentatie en de collectievorming over de twintigste-eeuwse geschiedenis.

Ook de vraag of Het Nieuwe Rijksmuseum een museum van de "veelheid" (dus voor elk wat wils) moet zijn, of dat slecht een selectie van het huidige potentieel getoond dient te worden, is door u als actieradiusgedachte uit het debat opgepikt. Mij leerde dit dat de onbekendheid van zowel bezoekers als niet-bezoekers met de aspecten en het terrein van het Rijksmuseum er alleen al voor pleit zo veel mogelijk te laten zien. Maak die overvloed maar zichtbaar: museale overdaad schaadt niet zolang een groot en breed cultuurtoeristisch publiek in staat wordt gesteld uit dit enorme culturele vermogen een keus te maken. Het is uw vak om deze keuze zo te sturen of te beïnvloeden dat museummoeheid wordt voorkomen en dat ieder iets van zijn of haar gading vindt. Het is mijn vak om er vooral iets van te vinden. Zo veel mogelijk wég van de snelweg naar de Nachtwacht (een route die er uiteraard moet zijn, sommigen willen dat nu eenmaal), via een omweg langs onverwachte afdelingen, depots en studiecollecties naar de nationale iconen waarvoor men dacht te komen. En wat niet 'op zaal' getoond kan worden, maak dat zichtbaar op internet of bruikleen het naar naar presentatieplaatsen elders.

Op de wellicht moeilijkst te beantwoorden vraag uit het debat: "voor wie is het Rijksmuseum?" zijn hanteerbare

antwoorden en aanbevelingen voortgekomen. Omdat het museum in beginsel voor iedereen is verwacht ik dat de minderheidsgroepen in de samenleving zich in het museale aanbod zullen herkennen. Nederland is altijd al breder geweest dan Holland. Van de veelbezongen Rijn die bij Lobith ons land binnenkomt menen wij de trage stoom te herkennen, maar hebben we oog voor het groeiend reliëf in het hem omringend laagland?

Er zijn nog vier punten waarvan ik meen iets te moeten vinden. Het huidige vernieuwingsplan voor het Rijksmuseum is gebaseerd op concentratie van de publieksfaciliteiten in het Hoofdgebouw. Uit uw reactie op het debat maak ik op dat u overweegt het Teekenschoolgebouw in te zetten voor de creatie van een activiteitencentrum of kindermuseum waar jongeren, kinderen en nieuwe

Nederlanders vertrouwd gemaakt kunnen worden met de belevingswereld van het museum. Op zich spreekt mij dat zeer aan: het is een goede zaak dat bijzondere faciliteiten voor jongeren en voor allochtonen geboden worden. Waar ik echter moeite mee heb is de plaats binnen het museum waar deze activiteiten gaan gebeuren. Het lijkt mij dat het vertrouwd maken van specifieke doelgroepen met de belevingswereld van het museum juist in het museum zelf dient plaats te vinden, in plaats van in een duidelijk van de rest van het museum gescheiden ruimte. Een dergelijk isolement doet mijns inziens afbreuk aan de gedachte dat het museum voor iedereen is.

Een ander punt van aandacht lijkt mij het onderbrengen van de Aziatische collectie in een apart paviljoen. Wat zijn de gevolgen van alternatieve aanwending van deze speciaal voor de Aziatische collectie aangepaste ruimte? Betekent dit niet een geweldige kapitaalvernietiging van voorzieningen die nog vrij recent zijn getroffen om de Aziatische collectie een nieuw en passend onderkomen te bezorgen?

Nog een ander punt is de ook door het Rijksmuseum onderschreven samenwerking en afstemming tussen de musea rond het museumplein. Het heeft mij verbaasd dat deze ontwikkelingen in het geheel niet zijn terug te vinden in de plannen. Ik vraag mij dan ook af hoe de positie van het Rijksmuseum is ten opzichte van de andere musea rond het plein. Ik doel daarbij ook op de collectievorming van museale objecten die totstandkwamen zijn in de twintigste eeuw.

Tot slot stel ik het op prijs van u te vernemen hoe u in de interim-fase tussen Rijksmuseum en Het Nieuwe Rijksmuseum omgaat met die collectieonderdelen die blijvend getoond zullen worden. Is er in die (lange) periode nog sprake van een

dynamisch museum, dat -ondanks de problemen die de vernieuwing van het museum met zich mee zal brengen- door zal gaan met een aantrekkelijk en wisselend tentoonstellingsaanbod?

Ik spreek mijn voldoening uit over de intensieve wijze waarop het debat is gevoerd. Het verheugde mij dat zoveel partijen bij dit discours betrokken waren. Ik wil u dan ook voorstellen het debat vooralsnog niet als beëindigd te beschouwen, maar het in de komende jaren voort te zetten. Ik acht het van het grootste belang dat de gedachtewisseling uit het debat de opdracht aan de architecten zodanig gaat beïnvloeden, dat de doorwerking hiervan herkenbaar zal zijn in de uiteindelijke verschijningsvorm van Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

dr. F. van der Ploeg.